

Az Irgalmasok rendje javasolta először a Szent Rókus kórház felépítését

Hírt adtunk arról, hogy a főváros több-százezer pengős költséggel átalakította a Szent Rókus-kórház szülészeti osztályát, ahol egykor *Semmelweis* Ignác, az anyák jótévedője kezdte el csodálatosnak indult, éppen ezért megirigyelt és tragikus véget ért pályafutását. Nem lesz érdektelen, ha a szülészeti osztály ünnepélyes megnyitása előtt megemlékezünk arról, milyen harcok után jutottak fedél alá a Szent Rókus-kórház másfél százéves vénhedt falai, ahol a magyar orvosok oly sok embernek adták már vissza az életét.

✱

Az egykori feljegyzések szerint Pest és Buda városok „bűnös” lakossága felett nemcsak az ellenség és zsarnokok ítélkeztek, hanem igen gyakran ítélkezett a jó Isten is. Mégpedig *nem ok nélkül* és megérdemelten, amit a tekintetes városi tanács a visszatérő kolera és a szörnyűséges pusztítást okozó *pestis járvány* lezajlása után minden alkalommal hangoztatott. A lakosság azonban hiába a sorscsapásoknak, ha egy ideig szépen élt, utána erőt vett rajta az élet örömeit hajhászó szenvedély és a bünt bűnre halmozó hajlam, amiért — mint vallották is — a büntetések nem maradtak el. Így követek egymást a szenvedés esztendei, a szabadulás esztendeivel, majd ezek után a nyugalmas életet adó évek, hogy azokat újra felváltásák a soron következő rossz esztendők mindenféleképpen.

A pestisjárványok megpróbáltatásai

Mielőtt a mai Szent Rókus-kórház felépítésének ügyére rátérnénk, meg kell emléknünk arról a félelmetes pestisjárványról, mely a XVIII. század elején Pest városának lakosságát majdnem kipusztította. Az akkori városi tanács a járványt Isten büntetésének hirdette ki és felhívta a város lakosságát, a vallásos, erkölcsös élet követésére, és arra, hogy tartson engesztelést, mert *ha Isten büntetése tovább tart, a város véglegesen kipusztul.* A lakosság magabaszállt és 1711 elején penitenciát tartván, védőszentjéül *Szent Rókus*t és *Szent Rozáliát* választotta. Ugyanakkor fogadalmi iratot is szerkesztett, melyben elismerte bűneit és kijelentette, a pestist Isten büntetésének tartja, ezért a két védőszent napján *engesztelő körmenetekkel ájtatosságot és böjtöt tart.* Az év nyarán nagy ünnepség keretében a város falán kívül fekvő *szántóföldeken* a Szent Rókus kápolna mai helyén letették a kápolna alapkövét, azoknak a barakoknak a szomszédságában, ahova a pesti betegeket szállították ki.

A nép azonban a krónikások szerint újból bűnbe esett, 1739-ben, majd 1740-ben meggyőződése szerint azért szakadt a városra az újabb pestisjárvány. A lakosság a járvány elmulta után megismételte fogadalmát és a kápolnát szebbé építette. Sőt a kápolna mellé egy lakot is építtetett, a városért *imádkozni kötele*s számára, akinek később kötelességévé tették, hogy a kápolnát övező akácokat mindennapi rendszeresen öntözze. Pár évre rá az *Irgalmasok Rendje* javaslatot terjesztett a tanács elé, hogy a kápolna mellé külföldi mintára építsenek kórházat, mert

ennek hiányát az arra rászorulóknak már igen érzik. A javaslatnak azonban nem volt fogantatja. S még sok évnél kellett eltelnie, míg a Borz-utca sarkán álló polgári kórház pótlására új kórház építését határozták el. A határozatot a várban székelő helytartótanács jóváhagyta, s így megépíthetett a kápolna mellett a város védőszentjéről elnevezett Szent Rókus-kórház, mely 1796-ban került tető alá, s amelynek egyik része egyszerűs mind a szegény emberek hajlékául is szolgált.

„Szerencsétlenek pesti menháza”

A tanács hogy *szociális elgondolását* kifelé is érzékeltesse, az épület díszes bejárata fölé, melynek helyén ma egy ablak áll, kitétetett egy táblát, melyen a következő felírás volt olvasható: *Szerencsétlenek pesti menháza.* Amint egyébként a kórház tető alá került, az egyházi hatóság megszüntette a remetelakot és a templom egyházi szolgálatának ellátásával káplánt bízott meg. Jegyezzük meg azt is, hogy a város utolsó remetéjét 1806-ban helyezték örök nyugalomra a szerviták kriptájában.

A főváros fejlődésével egyidejűleg egyre nagyobb gondot fordítottak a kórház további bővítésére és modernizálására, ami alatt természetesen nem a mai értelemben vett modernizálást kell értenünk. A tanács azonban azután, hogy az egyik ittjárt külföldi a Borz-utcai városi kórházról kijelentette, hogy az a kórház a látottak után *Európa kórházai mellett a legalacsonyabb nívón áll,* újabb efajta lealázó bírálatnak kitenni magát nem akarván, tőle telhetően tényleg elkövetett mindent, a kórház belső berendezésének korszerűvé tételére. És a tanácsnak ez a szándéka meg is maradt mind a mai napig, az egymást követő tanácsnokok lelkes jóakaratából.

A halottkém, mint „szülész operatőr”

A Szent Rókus-kórház szülőosztályát 1798-ban állították fel, mely akkor három kórteremből, egy szülőszobából és a különböző szülészeti felszerelések elhelyezésére szolgáló kamrából állott. A feljegyzések szerint a szülésre, felvett anyákat először az osztályon működő szülésznő vizsgálta meg. A szülésznő kétségtelenül nagy gyakorlattal rendelkezhetett, de gyógyítani mégse tudott, mert ha valami komplikáció állott be, a szülésznő hívatta a sebést, aki egyszerűs mind a szülömmester és a *halottkém* tisztségét is viselte. A kórtermeknek a legegyszerűbb felszerelése volt. Szalmazsákos ágyakon feküdtek a betegek, az újszülöttek fürösztésére pedig csak egy teknő állt rendelkezésre. Ennek volt köszönhető, hogy a halálozási szám állandóan emelkedett, amíg 1851-ben át nem vette a szülészeti osztály vezetését *Semmelweis* Ignác. A világhírű magyar tudós itt dolgozott, itt írta meg korszakalkotó munkáját a gyermekágyi lázról. Er hosszú időnek kellett eltelnie, amíg a Szent Rókus-kórház mai formájában a világ legelső kórházai közé emelkedett.

Abonyi Eszrő

Közp. nyomat. XX. cs. 23. sz.

		Mikor még remete imádkozott a mai Rókus kórház helyén a város lakosságának egészségéért	
Köt. v. fiz.) (Oldal)		(Hely)	(Idő)
Székelyóvatori Háznyomda 1926 — 8891		Tárgy 614.441	Oszályozás
Személy		Idő 1942	
Helyszám			